

Rezultatele obținute în campania de săpături arheologice din vara anului 1981 prilejuiesc un succint bilanț al descoperirilor făcute până în prezent în urma cercetărilor efectuate în decursul celor cinci ani — 1977—1981 —. Potrivit campaniilor efectuate până în acest an, la Șirna au ieșit la iveală așezări omenești datind din epoca bronzului și din mileniul I e.n. (secolele III—XI).

În cele ce urmează ne vom referi la rezultatele cercetărilor din vara anului 1981 privind mileniul I e.n., judecate în contextul descoperirilor din anii precedenți, pentru a avea astfel o imagine mai clară și de ansamblu asupra rolului obiectivului arheologic studiat în problemele de viață ale comunității aflate pe teritoriul comunei Șirna, jud. Prahova în decursul secolelor III—XI.

Secțiunea IX, deschisă în același punct, numit „Fintina lui Hirțu”, unde au fost efectuate și cercetările anilor precedenți, a interceptat o serie de locuințe ale unor așezări din secolele III—IV, IV—V, V—VI și IX—XI (fig. 1/1). Spre deosebire de anii precedenți, lipsește din această secțiune nivelul secolelor VI—VII, interceptat aproape în toate celelalte secțiuni. De remarcat că locuințele menționate din epocile amintite se suprapun, în cea mai mare parte, astfel încât datarea lor s-a făcut mai cu seamă pe baza stratigrafiei, materialele recoltate, în special ceramica și fibulele, oferindu-ne la rândul lor, posibilitatea unei delimitări cronologice ceva mai strînse a nivelurilor de locuire.

Secolului al III-lea și începutului celui următor îi aparțin trei locuințe interceptate în carourile 12, 16 și 19 care, adăugate la cele descoperite până acum la Șirna, ridică numărul lor la șapte. Prima locuință, cercetată pe jumătate în acest an, prezintă în colțul nord-vestic un cuptor amenajat din lut, cu un diametru de 0,40 m, cu vatra bine arsă și pereții păstrați până la înălțimea de 0,15 m. Nu știm dacă cuptorul avea sau nu bolta corespunzătoare. Locuința este adîncită cu 0,30 m față de nivelul antic de călcare. De remarcat că în interiorul acesteia se mai afla o vatră deschisă, cu diametrul tot de 0,40 m, pe ea aflîndu-se cîteva pietre arse. Din punct de vedere stratigrafic s-a observat că de la partea superioară a pereților cuptorului din locuință s-a săpat o groapă în formă de clopot, datind din secolele V—VI.

Cea de a doua locuință cercetată în această campanie, datind de asemenea din secolele III—IV (caroul 16), a fost suprapusă, pe o mică porțiune, de o locuință Dridu, astfel încît dimensiunile reale ale locuinței în discuție scapă observațiilor. Din umplutura locuinței, adîncită ca și cea anterioară cu 0,30 m față de nivelul antic de călcare, au ieșit la iveală fragmente ceramice lucrate la roata de picior și cu mîna, printre ele aflîndu-se și fragmente din așa-numitele „Krausengefäße”.

A treia locuință, descoperită în caroul 19, a fost interceptată și cercetată aproape în întregime. Ea a fost ușor suprapusă, pe latura nordică și respectiv cea sudică, de locuințe din secolele V—VI și IX—XI. Locuința a fost adîncită cu 0,50 m față de nivelul antic de călcare, iar laturile ei măsoară, aproximativ, 2×4 m. Pe latura nordică era amenajat cuptorul de utilitate casnică, cu vatra bine arsă și diametrul exterior de 0,70 m; gura cuptorului se afla către sud, în interiorul locuinței. Cuptorul a fost realizat prin crușarea unei platforme de pămînt pătrate (1×1 m), în interiorul gropii locuinței, platformă în care s-a amenajat apoi cuptorul prin scobirea unei cavități circulare cu dimensiunea arătată. „Rama” rezultată a putut fi utilizată în scopuri casnice, ca o „poliță” pentru așezarea vaselor. Față de podeaua locuinței, cuptorul s-a păstrat pînă la o înălțime de 0,50 m. Pe pereții cuptorului, cu excepția gurii acestuia, au fost așezate pietre de rîu cu dimensiuni mari, pînă la înălțimea de 0,25 m. Este posibil ca unele din aceste pietre să se fi prăvălit în interiorul cuptorului, deoarece acesta apare „întesat” de pietre mari, îngrămădite una peste alta, care se preling pe gura cuptorului, pînă la circa 1 m depărtare de aceasta. Printre pietre se află și bucăți mari din bolta cuptorului, puternic arsă, prăvălită prin gura acestuia, spre interiorul locuinței (fig. 1/3). Pe cuptor se aflau grupuri de pietre, destul de mari, utilizate, probabil, în scopul menținerii căldurii. De remarcat că între cuptor și peretele de vest al locuinței s-a amenajat, pe direcția cuptorului, un pat din pietre mari, de asemenea de rîu, formînd o laviță de circa 0,50 m înălțime.

Datarea acestei locuințe s-a făcut pe baza fragmentelor ceramice și a unei fibule din bronz cu piciorul întors pe dedesubt, identică ca formă și realizare cu cea descoperită în anii precedenți

1

2

3

Fig. 1. Șirna-Prahova. 1 Vedere generală asupra complexelor de locuire din secțiunea IX; 2 Vedere generală asupra locuințelor din secolele III–IV și V–VI; 3 Cuptorul casnic din locuința datind din secolele III–IV e.n. (detaliu).
Fig. 1. Șirna-Prahova. 1 Vue générale sur les complexes d'habitat de la IXe section; 2 Vue générale sur les huttes de III–IVe et V–VIe siècles; 3 Four pour cuisson du pain découvert dans l'habitation datant des III–IVe siècles de n.è.

în secțiunea V. Fibula prezintă analogii cu cele descoperite la Mătăsaru, ilustrative în special pentru teritoriul de la sud de Carpați, și cu cele de la Valca Seacă, mai semnificative pentru zona extracarpatică, fibule date în secolul al III-lea și începutul secolului al IV-lea e.n.

Nivelul de locuire din secolele III—IV, descris mai sus, este suprapus de două locuințe din perioada imediat următoare — secolele IV—V —, surprinse în carourile 6 și 8. În acest fel, numărul locuințelor databile în secolele IV—V, descoperite la Șirna până în prezent, este de cinci. Ambele locuințe descoperite în 1981 au fost cercetate doar parțial, una din ele fiind suprapusă pe latura de sud de o locuință din secolele V—VI, iar pe cea de nord-vest de o locuință din secolele IX—XI. De observat că locuințele din perioada amintită prezintă, în general, o mai mare adâncime în raport cu cele din alte etape; ele au în interior amenajate vetre deschise, de formă ovală; uneori, se găsesc doar grupuri de pietre de riu, care prezintă urme de ardere puternică. Printre fragmentele ceramice descoperite aici, lucrute fie cu mîna fie la roată, se remarcă și cîteva de tipul „Krausengefäße”.

După cum arătam mai sus, acest nivel de locuire este suprapus de două locuințe din secolele V—VI, numărul total al acestora din urmă fiind, până în prezent, de opt. Cele două locuințe de secolele V—VI interceptate în Secțiunea IX, carourile 5 și 20, se adîncesc cu circa 0,30 m față de nivelul de călcare antic. Locuințele, de formă rectangulară, măsoară una 2×2 m, iar cealaltă $2,50 \times 3,50$ m. Cuptoarele, amenajate, la ambele locuințe, pe latura de nord, sînt realizate prin scobire în malul locuinței, cu deservire din interior. Diametrul cuptoarelor variază: 0,30 m la prima locuință, 0,50 m la a doua. În ambele cazuri vetrele sînt bine arse. Din pămîntul de umplutură al locuințelor au fost recuperate fragmente ceramice, o fusaiolă de bronz de formă hexagonală, oase de animale și de păsări, pietre de diferite dimensiuni etc. Acestui nivel de locuire îi aparține și o groapă în formă de clopot (caroul 13), cu diametrul gurii de 1,60 m și adîncimea de 1,50 de la nivelul de călcare antic. Din ea a fost scoasă ceramică lucrată la roata de picior și cu mîna, cărbune, cenușă, oase mici de animale precum și o dăltiță de fier cu manșon (3,5 cm înălțime și 2,5 cm lățime).

În sfîrșit, nivelului Dridu îi aparțin două locuințe, surprinse parțial; una este de formă ovală

(diametrul mare = 3 m), cealaltă rectangulară, cu una din laturi de circa 4 m. Numărul total al locuințelor datate în secolele VIII—XI, descoperite pînă acum la Șirna, se ridică la opt. Prima locuință se adîncea cu 0,30 m, cea de a doua cu 0,60 m față de nivelul de călcare al epocii. A doua locuință prezintă în colțul de nord-est un pietrar, amenajat din pietre masive de riu lipite cu lut. Locuința ovală pare să fi servit ca atelier pentru reducerea minereului de fier, deoarece în ea au fost amplasate două cuptoare de redus, din care s-au mai păstrat creuzetele (circa 0,40 m diametrul exterior). Ele prezentau arsuri puternice în interior și sînt asemănătoare, pînă la identitate, cu cele descoperite în celelalte secțiuni în campaniile precedente.

Făcînd un scurt bilanț al rezultatelor obținute, pînă în prezent, pe șantierul de la Șirna, avem următoarea situație: 39 locuințe (șapte din secolele III—IV, cinci din secolele IV—V, opt din secolele V—VI, 11 din secolele VI—VII, opt din secolele VIII—XI), cuptoare de redus minereu de fier (trei din secolele IV—V, șase din secolele VI—VII, trei din secolele VIII—XI) alături de care amintim numeroase fragmente de zgură și lupe de fier, aparținînd atît epocilor amintite cit și secolelor III—IV, perioadă din care nu s-au descoperit pînă acum cuptoare propriu-zise.

Ținînd cont de statistica prezentată, complexul arheologic de la Șirna este singurul din cele situate la sud de Carpați în care așezările amintite se suprapun, fără cezură, din secolul al III-lea pînă în secolul al XI-lea, iar în privința valorificării minereului de fier, singurul în care s-au descoperit, pînă în prezent, cele mai multe asemenea mijloace de producție din mileniul I e.n.

RESULTATS DES FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES DE ȘIRNA, DEP. DE PRAHOVA

RÉSUMÉ

Les fouilles effectuées en 1982 à Șirna dép. Prahova (section IX) ont mis en évidence des huttes datant des IIIe—IVe siècles, IVe—Ve siècles, V^e—VIe siècles et des IXe—XIe siècles.

Parmi les objets découverts, il faut mentionner une fibule en bronze de IIIe—IVe siècles, des fours pour cuisson du pain, une fusaiole un ciseau en fer, des fragments céramiques etc.

D'autre part, les fouilles ont mis au jour encore deux fours (fourneaux) à réduire le minerai de fer de IXe—XIe siècles, de petites dimensions.